

1.2. ΠΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΤΡΙΑΔΙΚΟ ΘΕΟ

Εμπειρίες σχετικές με την εμπιστοσύνη σε πρόσωπα ή θεσμούς.

Σας δίνονται λέξεις που συνδέονται με την πίστη, π.χ. εμπιστοσύνη, απιστία, ευπιστία, δυσπιστία, κακοπιστία, ολιγοπιστία, πείθω, πειστήριο, πεποίθηση, αυτοπεποίθηση κ.ά. Σε συνεργασία με την ομάδα σας προσπαθήστε να γράψετε στο κέντρο ενός φύλλου χαρτιού Α4 ή Α3 τη λέξη πίστη με κεφαλαία και γύρω της να τοποθετήσετε τις υπόλοιπες λέξεις εξηγώντας τη σχέση τους με την πίστη.

Ερμηνεία λέξεων

1. πίστη η: **1.** η πεποίθηση, η βεβαιότητα, η σιγουριά που έχει κάποιος για κτ. [...]. **2.** η αποδοχή της ύπαρξης και της παρουσίας ανώτατου όντος, η θρησκεία ή το θρησκευτικό δόγμα [...] || η χριστιανική πίστη: Η ~ σου σ' έσωσε. Το Σύμβολο της Πίστεως. || [...] **3.** η σταθερή προσήλωση, η εμμονή σε κτ.: Αγνώνεται με ~ για τις ιδέες του. [...] || (**οικον.**) η οικονομική συναλλαγή που συνίσταται είτε στο δανεισμό χρημάτων είτε στην πώληση εμπορευμάτων σε τρίτους χωρίς άμεση καταβολή του αντιτίμου τους και που στηρίζεται στην εμπιστοσύνη ότι αυτός που οφείλει, έχει την ικανότητα και τη θέληση να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του [...]

2. πίστωση η: **1.** παροχή χρημάτων με δανεισμό ή μεταβίβαση εμπορευμάτων χωρίς άμεση καταβολή του αντιτίμου τους: ~ με εγγύηση / με υποθήκη. [...] (λόγ. έκφρ.) επί πιστώσει, βερεσέ. **ΑΝΤ** τοις μετρητοίς [...]

3. πείθω -ομαι: κάνω κπ. να δεχτεί τη γνώμη μου, να συμφωνήσει μαζί μου προβάλλοντας επιχειρήματα ή δίνοντας υποσχέσεις, διαβεβαιώσεις κτλ. [...] || κάνω κπ. να δεχτεί και να πράξει ό,τι του υποδεικνύω· (πρβ. καταφέρνω): Τον έπεισαν να υπογράψει τη συμφωνία. (απαρχ. έκφρ.) [...] **ΦΡ** οὐ μὲ πείσεις κἄν με πείσης, ως σχόλιο πεισματικής άρνησης κάποιου να πειστεί, να αλλάξει γνώμη.

4. πεποίθηση η: **α.** σταθερή γνώμη, άποψη, βεβαιότητα ότι αυτό που θεωρεί κάποιος σωστό ισχύει πραγματικά: Η ~ ότι η φυσική πραγματικότητα διέπεται από νόμους. Κάνω κτ. με την ~ ότι... [...] || Από ~ ή εκ πεποιθήσεως, επειδή το θεωρώ σωστό: Από ~ φέρεται έτσι και όχι γιατί του το υπέδειξαν. [...] || (πληθ.) ιδέες, αρχές τις οποίες ακολουθεί και ασπάζεται κάποιος· (πρβ. **ιδεολογία**): Οι ηθικές / θρησκευτικές / πολιτικές πεποιθήσεις κάποιου. [...] **β.** εμπιστοσύνη, κυρίως σε εκφορές όπως: Έχω ~ στον εαυτό / στις δυνάμεις / στις ικανότητές μου· (πρβ. **αυτοπεποίθηση**).

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη

Η έννοια της χριστιανικής πίστης.

Ας μελετήσουμε τις παρακάτω πηγές αλλά και τα κείμενα που περιγράφουν το γεγονός της πίστης, την ποιότητα, το είδος, τη γέννηση, την αμφιβολία, την πίστη, τις δυνατότητες που γεννά η πίστη, την πίστη ως οικοδόμηση προσωπικής σχέσης, την πίστη ως εμπιστοσύνη (π.χ. Γεν 22, 1-3· 9-12, Ψαλμ 139, 1-5, 7-10· 23-24, Μτ 14, 28-33, Μκ 9, 23-24, Α΄ Κορ 13,2, Εβρ 11,1 κ.α.). Σκεφτείτε αρχικά μόνοι σας και κατόπιν συζητήστε με τον/την διπλανό/ή σας. Μοιραστείτε τις σκέψεις σας και καταγράψτε τα ευρήματά σας για την έννοια της χριστιανικής πίστης όπως παρουσιάζεται μέσα από τα κείμενα και συγκρίνετε με το πώς κάποια κείμενα παρουσιάζουν την πίστη ως ιδεολογία.

1. Έννοια της χριστιανικής πίστης

Αρχικά, λέγοντας πίστη εννοούμε την εμπιστοσύνη σε κάποιον και τη βεβαιότητα για κάτι, οι οποίες στηρίζονται σε αξιόπιστες μαρτυρίες. Αυτή η έννοια της πίστης διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο σε όλες τις δραστηριότητες και τις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων. Σε δεύτερο επίπεδο, η πίστη παρατηρείται σε όλες τις θρησκείες και αποτελεί τον συνδετικό κρίκο του πιστού με τον Θεό. Η θρησκευτική πίστη είναι βασικό στοιχείο της πνευματικής ζωής και του πολιτισμού των λαών. Σε ένα άλλο επίπεδο τοποθετείται η χριστιανική πίστη, η οποία εννοιολογικά και ουσιαστικά υπερβαίνει τα δύο προηγούμενα. Κι αυτό γιατί προϋποθέτει δύο πρόσωπα· εκείνο του πιστού χριστιανού, ο οποίος νοείται ως «εικόνα» του Θεού, και εκείνο «του Θεού του ζώντος» (Ματθ. 16, 16).

Σχολικό βιβλίο Θρησκευτικών Β΄ Λυκείου, ΔΕ 24, σ. 196-197.

2. Αγιογραφικά χωρία

♦ Γεν 22,1-3· 9-12: Η θυσία του Ισαάκ

...ο Θεός δοκίμασε τον Αβραάμ και του είπε: «Αβραάμ!». Εκείνος απάντησε: «Ορίστε». «Πάρε το γιο σου», του λέει ο Θεός, «τον μονογενή, που τον αγαπάς, τον Ισαάκ, και πήγαινε να τον θυσιάσεις...». Ο Αβραάμ σηκώθηκε νωρίς το πρωί, σαμάρωσε το γαϊδουράκι του και πήρε μαζί του δύο από τους δούλους του και το γιο του τον Ισαάκ. [...]

Όταν έφτασαν στον τόπο που τους είχε πει ο Θεός, ο Αβραάμ έχτισε εκεί το θυσιαστήριο, ετοίμασε τα ξύλα, έδεσε το γιο του τον Ισαάκ και τον έβαλε στο θυσιαστήριο πάνω από τα ξύλα. Ύστερα άπλωσε το χέρι του και πήρε το μαχαίρι για να σφάξει το παιδί του. Αλλά ο άγγελος του Κυρίου τού φώναξε από τον ουρανό και του είπε: «Αβραάμ, Αβραάμ!». Κι εκείνος απάντησε: «Ορίστε». Και του είπε: «Μην απλώσεις χέρι στο παιδί και μην του κάνεις τίποτε, γιατί τώρα ξέρω ότι φοβάσαι τον Θεό και δε μου αρνήθηκες το μοναχογιό σου».

♦ Ψαλμ 139, 1-5, 7-10· 23-24: Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός σου

Κύριε, με διερεύνησες και με γνωρίζεις.
Ξέρεις εσύ πότε είμαι καθιστός και πότε όρθιος·
από μακριά τις διαθέσεις μου διακρίνεις.
Βλέπεις εσύ αν ενεργώ ή αν είμαι άπραγος·
[...]

Και πριν μια λέξη ακόμα έρθει στη γλώσσα μου,
να κιόλας που εσύ, Κύριε, πολύ καλά την ξέρεις.
Από παντού γύρω τριγύρω με κυκλώνεις
κι έβαλες πάνω μου για προστασία το χέρι σου.

[...] Ποῦ να πάω μακριά από το Πνεῦμα σου;
και μακριά απ' την παρουσία σου πού να φύγω;
Αν ανεβῶ στους ουρανοῦς,
εσύ εἶσ' εκεί·
αν στρώσω το κρεβάτι μου στον άδη,
εκεί εἶσαι πάλι.
Αν τα φτερά μου απλώσω και πετάξω...
κι εκεί το χέρι σου θα με καθοδηγεί
κι η ευνοϊκή σου δύναμη θα με κρατάει. [...]

- ♦ **Μτ 14, 28-33: Ο Ιησούς περπατάει πάνω στα νερά της λίμνης**
[...] Ο Πέτρος τού αποκρίθηκε: «Κύριε, αν είσαι εσύ, δώσε μου εντολή να έρθω κοντά σου περπατώντας στα νερά». Κι εκείνος του είπε: «Έλα». Κατέβηκε τότε από το πλοίο ο Πέτρος κι άρχισε να περπατάει πάνω στα νερά για να πάει στον Ιησού. Βλέποντας όμως τον ισχυρό άνεμο φοβήθηκε, κι άρχισε να καταποντίζεται· έβγαλε τότε τις φωνές: «Κύριε, σώσε με!» Αμέσως ο Ιησούς άπλωσε το χέρι, τον έπιασε και του λέει: «Ολιγόπιστε, γιατί σε κυρίεψε η αμφιβολία;». Και μόλις ανέβηκαν στο καϊκι κόπασε ο άνεμος. Τότε όσοι ήταν στο καϊκι ήρθαν και τον προσκύνησαν λέγοντας: «Αληθινά, είσαι ο Υιός του Θεού!».

Lluis Borrassà, Saint Pierre marchant sur les eaux
(Ο Άγιος Πέτρος περπατά πάνω στο νερό) (1411-1413)

- ♦ **Μκ 9, 23-24: «Πιστεύω, κύριε· βοήθει μου τῆ ἀπιστίᾳ»**
[Διάλογος (κατά τη θεραπεία του παιδιού με το δαιμονικό πνεύμα) ανάμεσα στον πατέρα του παιδιού και τον Ιησού] ... Ο Ιησούς του είπε τούτο: «Εάν μπορείς να πιστέψεις, όλα είναι δυνατά γι' αυτόν που πιστεύει». Αμέσως τότε φώναξε δυνατά ο πατέρας του παιδιού και είπε με δάκρυα: «Πιστεύω, Κύριε! Αλλά βοήθησέ με, γιατί η πίστη μου δεν είναι δυνατή».
- ♦ **Α΄ Κορ 13, 2: Πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάνειν**
Κι αν έχω της προφητείας το χάρισμα κι όλα κατέχω τα μυστήρια κι όλη τη γνώση, κι αν έχω ακόμα όλη την πίστη, έτσι που να μετακινώ βουνά, αλλά δεν έχω αγάπη, είμαι ένα τίποτα.
- ♦ **Εβρ 11, 1: Οι ήρωες της πίστεως**
Πίστη σημαίνει σιγουριά γι' αυτά που ελπίζουμε και βεβαιότητα γι' αυτά που δε βλέπουμε.

3. Πίστη: βεβαιότητα και αμφιβολία

Η πίστη στο Θεό, λοιπόν, δεν μοιάζει καθόλου με το είδος της λογικής βεβαιότητας που πετυχαίνουμε στην Ευκλείδεια γεωμετρία. Ο Θεός δεν είναι το συμπέρασμα σε μια σειρά συλλογισμών, η λύση σ' ένα μαθηματικό πρόβλημα. Το να πιστεύεις στο Θεό δεν είναι το να δέχεσαι τη δυνατότητα της ύπαρξής του επειδή μας έχει «αποδειχθεί» με κάποιο θεωρητικό επιχείρημα, αλλά είναι το να εμπιστευτούμε τον Ένα που ξέρουμε και αγαπάμε. Η πίστη δεν είναι η υπόθεση πως κάτι ίσως είναι αληθια, αλλά η βεβαιότητα ότι κάποιος είναι εκεί.

Επειδή η πίστη δεν είναι λογική βεβαιότητα αλλά προσωπική σχέση, και επειδή αυτή η προσωπική σχέση είναι ακόμη πολύ ατελής στον καθένα μας κι έχει ανάγκη να εξελίσσεται συνέχεια, είναι δυνατό να συνυπάρχει η πίστη με την αμφιβολία. Αυτά τα δύο δεν αποκλείονται αμοιβαία. [...] Κι όμως η αμφιβολία καθαυτή δεν δείχνει έλλειψη πίστης. Ίσως σημαίνει το αντίθετο – ότι η πίστη μας είναι ζωντανή και αυξανόμενη. Γιατί η πίστη δεν συνεπάγεται μακαριότητα αλλά ριψοκινδύνευμα, όχι απομόνωση από το άγνωστο αλλά πορεία άφοβη για να το συναντήσουμε. [...]

Ware, Κάλλιστος, επίσκοπος Διοκλείας (1984). *Ο Ορθόδοξος δρόμος*.
Μτφρ. Μαρία Πάσχου. Αθήνα: Ίδρυμα Γουλανδρή Χορν.

4. Τυπικό γνώρισμα της θρησκευτικοποίησης: η ιδεολογική εκδοχή της πίστης.

Ονομάζουμε **Ιδεολογία** ένα σύνολο από θεωρητικές προτάσεις (ιδέες, αρχές, στόχους, ιδανικά, ερμηνευτικά σχήματα, δεοντολογικές κατευθύνσεις) που φιλοδοξούν να καθοδηγήσουν την πράξη των ανθρώπων [...]. Η αξία των προτάσεων μιας ιδεολογίας κρίνεται από [...] την ωφελιμότητά τους για τα άτομα και τα οργανωμένα σύνολα.

Η ιδεολογική εκδοχή της πίστης εκλαμβάνει τη μαρτυρία της εκκλησιαστικής εμπειρίας σαν θεωρητικές ακριβώς προτάσεις με συνεπαγωγές άμεσης χρησιμότητας για την πρακτική του ανθρώπινου βίου. Πίστη δεν σημαίνει πια την εμπιστοσύνη που χαρίζεται στον άνθρωπο όταν ειλικρινά αγαπάει, δεν προϋποθέτει η πίστη το άθλημα σχέσεων κοινωνίας για να ελευθερωθεί ο άνθρωπος από τη δουλεία στο εγώ. [...]

Έτσι μεταποιείται η πίστη σε ιδεολόγημα που περιλαμβάνει, πρωταρχικά, «πληροφορίες» για τη μεταφυσική πραγματικότητα. Οι «πληροφορίες» δεν ελέγχονται από την εμπειρία, ωστόσο η ατομική νόηση τις προσλαμβάνει σαν βεβαιότητες [...].

Γιανναράς, Χ. (2007²). *Ενάντια στη θρησκεία*. Αθήνα: Ίκαρος, σ. 86-87.

5. Ιδεολογία και θρησκεία

...η ιδεολογία επιδιώκει την αποκατάσταση ή την αναμόρφωση [μιας δεδομένης] πραγματικότητας με τους παράγοντες που υπάρχουν. [...]

Άλλωστε η ιδεολογία αποτελεί συχνά ένα είδος εκκοσμικευμένης θρησκείας. Ενώ όμως η θρησκεία δηλώνει εξ αρχής ότι στηρίζεται στην πίστη, η ιδεολογία καλύπτει συνήθως το πιστεύω της με το μανδύα της λογικής ή της επιστήμης. Τέλος, ενώ η θρησκεία αναφέρεται πρωτίστως σε υπερβατικό κόσμο (Θεός, άγγελοι, αιώνια ζωή) και υποτάσσει σ' αυτόν την αμεσότητα, η ιδεολογία προσηλώνεται στην αμεσότητα και την ειδωλοποιεί. [...]

Μαντζαρίδης, Γ. (1990). *Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, σ. 108, 114.

1. Η παραβολή του Τελώνη και του Φαρισαίου (Λκ 18, 9-14)

Σε μερικούς που ήταν σίγουροι για την ευσέβειά τους και περιφρονούσαν τους άλλους, είτε την παρακάτω παραβολή: «Δύο άνθρωποι ανέβηκαν στο ναό για να προσευχηθούν. Ο ένας ήταν Φαρισαίος κι ο άλλος τελώνης. Ο Φαρισαίος στάθηκε επιδεικτικά κι έκανε την εξής προσευχή σχετικά με τον εαυτό του: “Θεέ μου, σ’ ευχαριστώ που εγώ δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους άρπαγας, άδικος, μοιχός, ή και σαν αυτόν εδώ τον τελώνη. Εγώ νηστεύω δύο φορές την εβδομάδα και δίνω στο ναό το δέκατο απ’ όλα τα εισοδήματά μου”. Ο τελώνης, αντίθετα, στεκόταν πολύ πίσω και δεν τολμούσε ούτε τα μάτια του να σηκώσει στον ουρανό. Χτυπούσε το στήθος του και έλεγε: “Θεέ μου, σπλαχνίσου με τον αμαρτωλό”. Σας βεβαιώνω πως αυτός έφυγε για το σπίτι του αθώος και συμφιλιωμένος με το Θεό, ενώ ο άλλος όχι· γιατί όποιος υψώνει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί, κι όποιος τον ταπεινώνει θα υψωθεί».

2. Φαρισαίοι. Κίνημα λαϊκών με ηγέτες ικανούς ραβίνους. Η πίστη τους στηριζόταν στον Νόμο και στους Προφήτες. Σέβονταν τις παραδόσεις, αλλά ήταν ανοιχτοί και προοδευτικοί στα θρησκευτικά ζητήματα. Προσπαθούσαν να τηρούν με ακρίβεια όλες τις εντολές του Θεού και να ζουν με συνέπεια την πίστη τους στην καθημερινή ζωή. Κάποτε έφταναν σε θρησκευτικές υπερβολές. [...] Είχαν μεγάλη εκτίμηση από τον λαό στις συναγωγές των επαρχιών. Όμως αυτοί περιφρονούσαν τον λαό.

Σχολικό βιβλίο Θρησκευτικών Β' Γυμνασίου, ΔΕ 2, σ. 16.

Η πίστη στον Τριαδικό Θεό.

1. Το γεγονός της Πεντηκοστής είναι μία ακόμη φανέρωση του μυστηρίου του Θεού, που είναι τρισυπόστατος*. Ο Θεός είναι μία ουσία, αλλά τρία θεία Πρόσωπα. Τα τρία Πρόσωπα είναι μεταξύ τους «ομοούσια», έχουν «όμοῦ» (από κοινού) τη μία θεία ουσία. Είναι ίσα, ομότιμα και ισότιμα. Κάθε θείο Πρόσωπο είναι ολόκληρος και τέλειος Θεός. Ο Υιός «γεννᾶται» αιώνια από τον Πατέρα. Το «Πνεῦμα» «ἐκπορεύεται» από τον Πατέρα. Ο Πατέρας είναι η αιώνια «πηγή» των δύο άλλων Προσώπων. Γι' αυτό η Αγία Τριάδα είναι το μυστήριο των μυστηρίων. Μόνο στη θέωση προσεγγίζεται βιωματικά. Η αιώνια κοινωνία του Τριαδικού Θεού είναι το θεμέλιο της εκκλησιαστικής κοινωνίας, ως κοινωνίας αγίων. Όλοι οι άνθρωποι είμαστε «ομοούσιοι» μεταξύ μας (έχουμε την ίδια ουσία). Καλούμαστε όμως να γίνουμε και ισότιμοι και ίσοι, σε μια κοινωνία αληθινής αδελφούσης, χωρίς ταξικές διαφορές. Όλες οι διαφορές στην ανθρώπινη κοινωνία είναι καρπός της αμαρτίας μας και προέρχονται από την έλλειψη της αγαπητικής σχέσης μεταξύ των ανθρώπων. Η Πεντηκοστή μάς καλεί σε ενότητα, που στηρίζεται στην «έν Χριστῶ» ισότητά μας. Μια τέτοια όμως κοινωνία απαιτεί πολύ αγώνα από τους πιστούς και προϋποθέτει τη χάρη του Αγίου Πνεύματος.

Σχολικό Βιβλίο Θρησκευτικών Α' Λυκείου, Διδ. Εν. 14.

2. Περιεχόμενο της χριστιανικής πίστης

Το περιεχόμενο της χριστιανικής πίστης είναι τα «δόγματα», δηλαδή οι υπέρ λόγον αλήθειες, που πηγάζουν από την Αγία Γραφή και την Ιερά Παράδοση. Οι αλήθειες αυτές περιέχονται συνοπτικά στο Σύμβολο της Πίστεως [...]. Αναφέρονται στον τριαδικό Θεό, στον Θεάνθρωπο Χριστό, στη δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου με κύριο σκοπό τη σωτηρία του από τις συνέπειες του προπατορικού αμαρτήματος και στην έσχατη πραγματικότητα, την ανάσταση των νεκρών και τη μέλλουσα Βασιλεία του Θεού. Είναι ευνόητο ότι η χριστιανική πίστη προϋποθέτει την ανθρώπινη ελευθερία, στην οποία και απευθύνεται ο Χριστός: «Όποιος θέλει να με ακολουθήσει, ας απαρνηθεί τον εαυτό του, ας σηκώσει το σταυρό του κι ας με ακολουθεί» (Μκ 8, 34).

Σχολικό βιβλίο Θρησκευτικών Β' Λυκείου, ΔΕ 24, σ. 196-197.

3. Η πίστη στον Θεό ως πρόσωπο

Στο «Σύμβολο της Πίστεως» δεν λέμε, «Πιστεύω ότι υπάρχει κάποιος Θεός»· λέμε, «Πιστεύω εις ένα Θεόν». Ανάμεσα στην πίστη ότι και στην πίστη εις υπάρχει μια κρίσιμη διάκριση. Μου είναι δυνατό να πιστεύω ότι κάποιος ή κάτι υπάρχει κι όμως αυτή η πεποίθηση να μην έχει πρακτικό αποτέλεσμα στη ζωή μου. Μπορώ ν' ανοίξω τον τηλεφωνικό κατάλογο [...] και να διαβάσω εξονυχιστικά τα ονόματα που είναι καταχωρημένα στις σελίδες του· και καθώς διαβάζω, είμαι προετοιμασμένος να πιστέψω ότι μερικοί (ή ακόμη κι οι περισσότεροι) απ' αυτούς τους ανθρώπους πράγματι υπάρχουν. Αλλά δεν γνωρίζω κανέναν απ' αυτούς προσωπικά [...] κι έτσι η πεποίθησή μου ότι υπάρχουν δεν έχει για μένα καμιά σημασία. Αντίθετα, όταν λέω σ' ένα πολυαγαπημένο φίλο, «σε πιστεύω», κάνω κάτι πολύ περισσότερο από το να εκφράσω την πεποίθηση ότι αυτό το πρόσωπο υπάρχει.

«Σε πιστεύω» σημαίνει: στρέφομαι σε σένα, ακουμπώ πάνω σου, σ' εμπιστεύομαι απόλυτα και ελπίζω σε σένα. Και αυτό είναι που λέμε στο Θεό μέσα στο «Πιστεύω».

[...] Επομένως το Τριαδικό δόγμα, αντί να το παραμελούμε και να το αντιμετωπίζουμε σαν ένα θέμα δυσνόητης θεολογικής σκέψης που ενδια-

* Τρεις υποστάσεις, δηλαδή τρία πρόσωπα (υπόσταση= πρόσωπο).

φέρει μόνο τους ειδικούς, θα έπρεπε να το βάλουμε στη ζωή μας έτσι ώστε να έχει μian επίδραση επαναστατική. Φτιαγμένοι κατ' εικόνα του Τριαδικού Θεού, οι άνθρωποι καλούνται να αναπαράγουν στη γη το μυστήριο της αμοιβαίας αγάπης που η Τριάδα βιώνει στον ουρανό. Στη μεσαιωνική Ρωσία ο άγιος Σέργιος του Radonezh αφιέρωσε το νέο μοναστήρι που είχε ιδρύσει στην Αγία Τριάδα, ακριβώς επειδή ήθελε οι μοναχοί του να δείχνουν ο ένας στον άλλο, μέρα τη μέρα, την ίδια αγάπη που υπάρχει ανάμεσα στα τρία πρόσωπα. Και αυτή είναι η κλήση όχι μόνο των μοναχών αλλά του καθενός. Κάθε κοινωνική μονάδα –η οικογένεια, το σχολείο, το εργοστάσιο, η ενορία, η καθολική Εκκλησία– πρέπει να γίνει μια εικόνα της Τριάδος. Επειδή ξέρουμε ότι ο Θεός είναι τρεις σε ένα, ο καθένας μας είναι ταγμένος να ζει με θυσία μέσα στον άλλο και για τον άλλο· ο καθένας είναι ταγμένος αμετάκλητα σε μια ζωή πρακτικής υπηρεσίας, ενεργητικής συμπάθειας. Η πίστη μας στην Τριάδα μάς υποχρεώνει να παλεύουμε σε κάθε επίπεδο, από το αυστηρά προσωπικό ως το καλύτερα οργανωμένο, αντίθετα σ' όλες τις μορφές καταπίεσης, αδικίας και εκμετάλλευσης. Στη μάχη μας για κοινωνική δικαιοσύνη και «ανθρώπινα δικαιώματα» ενεργούμε ιδιαίτερα στο όνομα της Αγίας Τριάδος.

«Ο πιο τέλειος κανόνας του Χριστιανισμού, ο ακριβής ορισμός του, η πιο ψηλή του κορφή, είναι αυτή: να ψάχνουμε ό,τι είναι για το καλό όλων», λέει ο άγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος. «...Δεν μπορώ να πιστέψω ότι είναι δυνατό για έναν άνθρωπο να σωθεί αν δεν κοπιάσει για τη σωτηρία του διπλανού του». Αυτές είναι οι πρακτικές υποδείξεις του Τριαδικού δόγματος. Αυτό σημαίνει να ζεις την Τριάδα.

Ware, Κάλλιστος, επίσκοπος Διοκλείας (1984). *Ο Ορθόδοξος δρόμος*. Μτφρ. Μαρία Πάσχου. Αθήνα: Ίδρυμα Γουλανδρή Χορν.

Η χριστιανική πίστη δεν είναι καρπός της ανθρώπινης διάνοιας· είναι η αβίαστη και ελεύθερη στροφή της καρδιάς στο Θεό. Η πίστη, ακόμη, δεν είναι κατάργηση, αλλά είναι υπέρβαση της λογικής, αφού καλεί τον άνθρωπο να συνειδητοποιήσει τα όριά της. Στην ιστορία της Εκκλησίας, προσπάθησαν κάποιοι να κατανοήσουν το περιεχόμενο της πίστης μόνο με τη δύναμη της λογικής. Έτσι, απέρριπταν ό,τι δεν συμφωνούσε μ' αυτήν, κρατώντας ένα μόνο μέρος της θείας αποκάλυψης. Γι' αυτό ονομάστηκαν αιρετικοί (αίροϋμαι = επιλέγω). Άλλοι ανάμιξαν την πίστη με αντιλήψεις ειδωλολατρικές ή ιουδαϊκές, νοθεύοντας την αλήθεια. Η πίστη των αιρετικών δεν είναι η πίστη της Εκκλησίας, αλλά ανθρώπινο κατασκεύασμα. Οι πρώτες αιρετικές τάσεις εμφανίστηκαν ήδη από την αποστολική εποχή. Οι απόστολοι συγκεντρώνονται στην Αποστολική Σύνοδο και όλοι μαζί διατυπώνουν την αλήθεια της Εκκλησίας. Το παράδειγμά τους θα ακολουθήσουν αργότερα οι Πατέρες της Εκκλησίας. Οι αιρέσεις αντιμετωπίζονται με τη σύγκληση Οικουμενικών (όλης της αυτοκρατορίας) Συνόδων (συν+οδός, κοινή πορεία). Οι Σύνοδοι είναι επτά και πραγματοποιήθηκαν από το 325 έως το 787*.

Σχολικό Βιβλίο Θρησκευτικών Α' Λυκείου Δ.Ε 17.

Το νόημα των αιρέσεων

Οι πνευματικές ζυμώσεις που αναπτύχθηκαν στο ευρύτερο πλαίσιο της χριστιανικής πίστης είχαν ως αποτέλεσμα τις διάφορες αιρέσεις, που ήταν κράμα θρησκευτικών αντιλήψεων από τον Ιουδαϊσμό ή τον ελληνορωμαϊκό κόσμο. Οι μεγαλύτερες αιρέσεις, είναι:

- ♦ Ο **Αρειανισμός**, προϊόν των θρησκευτικών δοξασιών του πρεσβυτέρου της Αλεξανδρείας Αρείου, ο οποίος διακήρυξε ότι ο Χριστός δεν είναι Θεός και «ομοούσιος» με τον Πατέρα Του αλλά **κτίσμα** του Θεού. Ο Αρειανισμός, όταν αρνείται τη θεότητα του Ιησού, απορρίπτει και το απολυτρωτικό Του έργο. Ο άνθρωπος, κατά συνέπεια, παραμένει δέσμιος της αμαρτίας και του θανάτου, αφού ο

* Μεγάλοι Πατέρες και θεολόγοι της Ορθοδοξίας δέχονται ως 8η Οικουμενική τη Σύνοδο του 879 επί Μ. Φωτίου (καταδίκασε το «filioque» και την προσθήκη του στο Σύμβολο της Πίστεως από τους Δυτικούς, τις δε ηρησαστικές Συνόδους του 14ου αι. (1341, 1347, 1351) ως 9η Οικουμενική Σύνοδο.

Χριστός δεν είναι Θεός και δεν μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο σε κοινωνία με το Θεό και επομένως, στη σωτηρία.

- ♦ Ο **Νεστοριανισμός**, η διδασκαλία του αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Νεστορίου, ο οποίος υπερτόνιζε την ανθρώπινη φύση του Χριστού. Η Παναγία, κατά το Νεστόριο, πρέπει να ονομάζεται Χριστοτόκος κι όχι Θεοτόκος, αφού γέννησε τον άνθρωπο Χριστό στον οποίο «ενοίκησε» (κατοίκησε) ο **Θεός Λόγος**. Στο Νεστοριανισμό, η υποτίμηση της θεϊκής φύσης του Ιησού μειώνει το γεγονός της λύτρωσης που προσέφερε ο Χριστός. Αποκλείεται, όπως και στον Αρειανισμό, η ένωση Θεού και ανθρώπου, αφού ο Ιησούς είναι μόνο ένα ηθικό πρότυπο ανθρώπου και όχι Θεάνθρωπος.
- ♦ Ο **Μονοφυσιτισμός**. Ο αρχιμανδρίτης Ευτυχής, για να αντιμετωπίσει την αίρεση του Νεστορίου, οδηγήθηκε στο άλλο άκρο. Υποστήριξε ότι ο Ιησούς Χριστός δεν είχε δύο φύσεις, τη θεία και την ανθρώπινη, αλλά μόνο μία φύση, τη θεία, η οποία απορρόφησε την ανθρώπινη. Στο Μονοφυσιτισμό, επομένως, ο Θεός παρουσιάζεται φαινομενικά ως άνθρωπος. Αν, όμως, στο πρόσωπο του Ιησού δεν είναι ενωμένη η θεία και η ανθρώπινη φύση, τότε η σωτηρία εξαρτάται μόνο από το Θεό, αφού ο άνθρωπος δεν έχει καμιά συμμετοχή σ' αυτήν.

Σχολικό Βιβλίο Θρησκευτικών Γ' Γυμνασίου, Δ.Ε 14.

Σύζευξη χριστιανικής πίστης και αγάπης στον χώρο της κοινωνίας.

Με βάση τους λόγους και το παράδειγμα ζωής του αγίου Πορφυρίου αλλά και τα άλλα κείμενα που μελετήσαμε, ας προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε πώς η πίστη συνδέεται με την αγάπη. Αφού σκεφτούμε αρχικά ο καθένας/καθεμία μόνος/η στη συνέχεια ας συζητήσουμε κι ας μοιραστούμε τις σκέψεις μας με τους άλλους/ες συμμαθητές/τριές μας.

1. Πίστη και αγάπη

- Γέροντα, τι σχέση υπάρχει ανάμεσα στην πίστη και την αγάπη;
- Πρώτα είναι η πίστη και μετά έρχεται η αγάπη. Πρέπει να πιστεύει κανείς, για να αγαπάει. Δεν μπορεί να αγαπήσει κάτι που δεν το πιστεύει. Γι' αυτό, για να αγαπήσουμε τον Θεό, πρέπει να πιστέψουμε στον Θεό. Ανάλογη με την πίστη που έχει κανείς είναι και η ελπίδα και η αγάπη και η θυσία για τον Θεό και τον πλησίον. Η θερμή πίστη στον Θεό γεννάει την θερμή αγάπη προς τον Θεό και προς την εικόνα του Θεού, τον συνάνθρωπό μας. Και από την υπερχειλίση της αγάπης μας –που δεν χωράει στην καρδιά και χύνεται έξω– ποτίζονται και τα καημένα τα ζώα. Πιστεύουμε πολύ, αγαπάμε πολύ.

Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου Λόγοι Β'. Πνευματική αφύπνιση. Σουρωτή Θεσσαλονίκης: Ι. Ησυχαστήριον «Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος», σ. 273.

2. Αποφθέγματα Γερόντισσας Γαβριηλίας (1897-1992)

- α.** Αν κάποιος δεν σου αρέσει, σκέψου ότι στο πρόσωπό του βλέπεις τον Χριστό. Τότε, δεν θα τολμήσεις ούτε να σκεφτείς να πεις λόγο κατάκρισης.
- β.** Ο Θεός όπως αγαπάει εσένα, έτσι αγαπά και τους εχθρούς σου.
- γ.** Ο Κύριος είπε: όποιος θέλει κάτι, πιστεύοντας θα το λάβει. Φθάνει να είναι σύμφωνο το αίτημα με τις Εντολές του Θεού, δηλαδή με την Αγάπη.
- δ.** Αγαπώ με όλη μου την ψυχή κάποιον, θα πει προσεύχομαι γι' αυτόν. Όποιος έχει την εμπειρία αυτή είναι στον Παράδεισο.
- ε.** Δύο πράγματα έχουν πολλή σημασία... Αγαπάτε αλλήλους και Μη φοβού, μόνον πίστευε.

Γερόντισσα Γαβριηλία (1998). Η ασκητική της αγάπης. Αθήνα: Επτάλοφος, σ. 356-372.

Από τους Λόγους του αγίου Πορφύριου Καυσοκαλυβίτη

«Όταν αγαπάμε χωρίς να επιδιώκομε να μας αγαπάνε, θα μαζεύονται όλοι κοντά μας σαν τις μέλισσες. Αυτό ισχύει για όλους μας.

Αν ο αδελφός σου σ' ενοχλεί, σε κουράζει, να σκέπτεσαι: «Τώρα με πονάει το μάτι μου, το χέρι μου, το πόδι μου· πρέπει να το περιθάψω μ' όλη μου την αγάπη». Να μη σκεπτόμαστε, όμως, ούτε ότι θα αμειφθούμε για τα δήθεν καλά ούτε ότι θα τιμωρηθούμε για τα κακά που διαπράξαμε. Έρχεσαι εις επίγνωσιν αληθείας, όταν αγαπάς με την αγάπη του Χριστού. Τότε δεν ζητάς να σ' αγαπάνε· αυτό είναι κακό. Εσύ αγαπάς, εσύ δίνεις την αγάπη σου· αυτό είναι το σωστό. Από μας εξαρτάται να σωθούμε. Ο Θεός το θέλει. Όπως λέει η Αγία Γραφή: «πάντας θέλει σωθήναι και εις επίγνωσιν αληθείας ελθεῖν».

Όταν κάποιος μάς αδικήσει μ' οποιονδήποτε τρόπο, με συκοφαντίες, με προσβολές, να σκεπτόμαστε ότι είναι αδελφός μας που τον κατέλαβε ο αντίθετος. Έπεσε θύμα του αντιθέτου. Γι' αυτό πρέπει να τον συμπονέσουμε και να παρακαλέσουμε τον Θεό να ελεήσει κι εμάς κι αυτόν· κι ο Θεός θα βοηθήσει και τους δύο. Αν, όμως οργισθούμε εναντίον του τότε ο αντίθετος από 'κείνον θα πηδήσει σ' εμάς και θα μας παίζει και τους δύο. Όποιος κατακρίνει τους άλλους, δεν αγαπάει τον Χριστό. Ο εγωισμός φταίει. Από 'κει ξεκινάει η κατάκριση.

[...] Να έχουμε αγάπη, πραότητα, ειρήνη. Έτσι βοηθάμε τον συνάνθρωπό μας, όταν κυριεύεται από το κακό. Μυστικά ακτινοβολεί το παράδειγμα, όχι μόνον όταν ο άλλος είναι παρών αλλά κι όταν δεν είναι. Ν' αγωνιζόμαστε να στέλνομε την αγαθή μας διάθεση. Ακόμη και λόγια όταν λέμε για τη ζωή του άλλου που δεν την εγκρίνομε, αυτός το καταλαβαίνει και τον απωθούμε. Ενώ αν είμαστε ελεήμονες και τον συγχωρούμε, τον επηρεάζομε –όπως τον επηρεάζει και το κακό– κι ας μη μας βλέπει».

Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης (2003). *Βίος και λόγοι*. Χανιά: Ι.Μ. Χρυσοπηγής

Σημειώνουμε...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....